

CONSTANTIN GANE

AMĂRÂTE ȘI VESELE
VIETI DE JUPÂNESE
ȘI CUCOANE

Boieroaice din Moldova
și Țara Românească
în veacurile XVI-XIX

Ediție îngrijită de
Viorel Gh. Speteanu
Prefață de Mihai Dim. Sturdza
Cuvânt despre autor de Dan Ciudin

CORINT

VII
O JUPÂNEASĂ DRĂGĂLAȘĂ

MARIA SCARLAT GHICA BĂNEASA,
FATA CONTELUI NECULAI DUDESCU, VEL BAN,
BUNICA LUI ION GHICA

*I*n preajma bisericii Antim, cam între străzile Sfinții Apostoli, Cazărmii și Vânători, se întindea pe vremuri un loc mare împrejmuit, în mijlocul căruia se zărea printre pomi o casă boierească din cele mai frumoase. Prin anii 1850 se mai vedea încă în dreptul podului gârlei dinspre strada Apolodor bolta unei porți cu foișor deasupra și mai la stânga dărâmtăturile acelei case, fără acoperiș, fără uși și ferestre, în ruinele căreia locuise vestita Radovanca, ghicitoare și vrăjitoare. Groasă și chipeșă, descânta de șerpi și de deochi, omora săricică în lapte de cuc și argintul viu în untură de țânțar; plămădea dresuri și sulimanuri, da în cărți, citea în palmă, arunca cu bobii și aducea luna pe coș. Că era vară, că era iarnă, cum se însera, la Radovanca era bâlci: babe care milogeau dragostea fanților, nași care cereau ape pentru fine, boieri, cucoane, negustori, prostime. Și într-o zi, prin preajma revoluției de la 1848, Radovanca muri. Dar cum n-auzise nimeni trăgându-se clopotele,

lumea fu gata să creadă vorbele nebune ale unei vecine: că într-o noapte întunecoasă o pară de foc ieșise pe coș și, lăsând pe cer o dâră ca de mătură, a apucat-o înspre soare apune și a căzut în depărtare.¹

Ruinele acele în care locuise o vrăjitoare fuseseră casele Dudeștilor, ale Radului vel paharnicul lui Brâncoveanu, ale fiului său baș-boierul Constantin și, după moartea acestuia, ale fecioru-său Nicolae, fratele acelei Zoița despre care am vorbit în capitoul precedent.

Până prin 1820-1830, ele erau încă printre cele mai mari, mai bogate și mai frumoase case din București. Aveau un parter puțin adâncit în pământ — căruia i se zice astăzi *subsol* — și două caturi deasupra. Jos, că așa era obiceiul în toate casele boierești, locuiau cuconii cu dascălii lor, în rând cu sufrageria cea mare și cu odăile stolicilor, ale vâtafilor și a chelarului. La catul întâi stătea boierul, singur. Era partea casei despre scara cea mare, cu un salon la mijloc, două odăi la dreapta și două la stânga, mobilate cu sofale cu perne împrejurul pereților și așternute cu macaturi; perdele țesute și cusute în casă împodobeau ușile și ferestrele, iar pe jos erau așternute scoarțe românești și covoare de Țaringrad. Alte câteva odăi mici se înșirau mai înspre fundul curții pentru grămătic, pentru cafegiu, ciubucgiu și feciorii din casă.² Catul de sus era al cucoanei și al cuconițelor, cu cameră de merinde și cu odăile croitoreșelor, ale jupânesei din casă și ale țișăncilor slujnice. Iar încolo, peste tot locul, cât era de mare, erau îngrămădite acarete și căscioare, unele lângă altele, de-ai fi crezut că e un sat întreg în cuprinsul acelei curți: grajduri cu câte 30-40 de cai, șoproane pentru trăsuri,

¹ Ion Ghica, *Scrieri*, vol. II (partea II din *Convorbiri economice*), pp. 128, 129 (Editura Minerva, 1914).

² Ion Ghica, *Scrieri* (*Casa Dudescului*, pp. 126, 127).

rădvane, butci, căruțe și sănii. Apoi case pentru vizitii și pentru rânđași, hambare pentru mălai și pentru făină, cămări de băcănii, pitării, croitorii, cizmării, fierării, potcovării, cotețe pentru păsări, cocini pentru porci, staule pentru oi, vaci și boi, să aibă boierul cu ce-și hrăni curticica, la nevoie și un an de zile. Bucătăriile erau într-un colț anumit al curții, vreo zece la număr.

Podoaba casei Dudescului era însă grădina, cum nu mai era alta în București. Căci în afară de livada de poame de tot felul și de o toloacă întreagă de zarzavaturi, mai era într-o coastă a casei *un parc englezesc*, mândria boierului.

Pe acesta îl făcuse marele ban Nicolae Dudescu, conte al Sfântului Imperiu, ca și tată-său Constantin, căci titlul acesta îl conferise împăratul Austriei pe cale ereditară. Fiul lui Nicolae, Constantin, care a fost cel de pe urmă Dudescu, era și el *grof*.

Neculai Dudescu era purtat prin străinătăți, la Brașov, la Pesta și chiar la Viena. I se rafinase gustul boierului muntean, care în tinerețea lui mai trăise și la Constantinopol. Și cum Dudeștii erau de felul lor foarte mândri, întors în țară, banul Nicolae vru să arate lumii că e mai *abitir* decât ceilalți neciopliți de boieri și-și trânti ca atare un parc englezesc de rămaseră Bucureștii cu ochii holbați.

Toate neajunsurile sale cu sora Zoița îl mâhniseră mult, mai ales rușinosul ei sfârșit acolo la Istanbul, însă de dat bani, o para mai mult nu i-a dat decât îi venise ei la împărțeala averii părintești. De bani avea nevoie și el, pentru scopuri, dacă nu mari, dar în tot cazul mai cuvinicioase decât ale soră-sii Zoița. Avea nevoie de bani ca să-și ție casa, cea cu foișor la poartă și cu parc englezesc, ca să călătorească, ca să-și crească băiatul și să-și înzes-treze fetele.

Neculai Dudescu era însurat cu Anița Știrbei și avea patru copii cunoscuți nouă: un fiu Constantin și trei fete,

Elena, Maria și Safta.¹ Băiatul primi o creștere foarte aleasă, iar fetelor ce le trebuia era să fie cuminiți, frumoase, dacă se poate și bogate cât de mult, pentru a-și găsi bărbați așa cum cerea ighemoniconul. Pe Elena o mărită cu Alecu Văcărescu, pe Safta cu Grigore Suțu. Mai rămânea de căutat un soț pentru Maria.²

Deși bătrân, sau tocmai pentru că era bătrân, Neculai Dudescu plecă în anul acela la Sfântul Munte Athos să cerceteze mănăstirile întru închinăciune și curățirea păcatelor. Întors apoi în țară cu sufletul descărcat, își puse moșul toată râvna în căpătuirea acelei copile rămasă încă nemăritată.

Era în vara anului 1786, în iulie, când ne iese în-tâia dată înainte, din vechi mărturii, drăgălașa Maria

---

¹ G. O. Lecca, *Genealogia a 100 de case*, p. 29, arată patru fete ale Dudescului. Ioan Filitti, *Arhiva Gh. Gr. Cantacuzino* (București, 1919), arată în tabela Văcăreștilor pe Alexandru Văcărescu, fiul lui Enăchiță, însurat cu Elena Dudescu, dar nu ne spune a cui fată era.

La tabela Ghica îl arată pe Scarlat Ghica însurat cu Maria Dudescu. Ionnescu-Gion, *Istoria Bucureștilor*, dă un portret al *ultimei Dudescu* pe care o numește *Joița Văcărescu*. Genealogia lui Nicolae Dudescu este însă următoarea (după G. Florescu).

Neculai = Anița Știrbei

Andrei mort tânăr	Constantin 1760–1828	Elena = Alecu Văcărescu	Safta = Grigore Sutzo	Maria logodită cu Gh. Benjescu = Scarlat Ghica
-------------------------	-------------------------	-------------------------------	-----------------------------	--

Se poate întâmpla, căci n-avem niciun document edificator la îndemână, ca Maria Dudescu să se fi măritat cu Scarlat Ghica înainte de 1787, poate chiar înainte de 1785, în care caz, când a venit lady Craven la București în 1786, ea ar fi putut fi măritată și englezoaica s-o fi cunoscut deci ca femeie, nu ca fată, ceea ce nu schimbă mult din povestirea de față.

² *Voyage de Milady Craven à Constantinople par la Crimée en 1786*. Traducere din engleză M.D. 1789. Lettre LXIV, pp. 259-263 și Lettre LXV, pp. 264-270.

Dudescu, fată cuminte, dar zburdalnică, sentimentală și expansivă, plină de viață și de draci. Un zâmbet de româncă peste veacul umilințelor naționale.

Fata asta trebuia măritată cât mai curând. Și cum tatăl ei era, după cum am văzut, bătrân, iar mamă-sa, băneasa Anița, bolnavă de putea abia să mai iasă din casă, se gândiră amândoi să-și pună fata sub oblăduirea Doamnei Mărioara a lui Nicolae Vodă Mavrogheni, numit de curând Domn al Țării Românești — doar s-o găsi acolo la Curte un bărbat potrivit pentru ea.

Într-o dimineață de vară deci, la 15 iulie 1786, tocmai se sculase cuconița Maria Dudeasca din pat și se plimba prin parcul englezesc al tatălui ei, când iată îi vine poruncă de la Doamna țării să se gătească frumos și să vie la Curte, c-a sosit în oraș o cucoană străină de neam mare, care o să vină la palat să se închine lui Vodă și ei și vrea Doamna să fie înconjurată de fetele cele mai frumoase ale boierilor din București.

Repede, repede, încep a forfota țigăncile din odaie să gătească pe cuconița Maria. O spălă și o pieptănă, îi freacă unghiile și-i încondeiază sprincenele, o stropesc cu mirodenii. Îi aduc apoi rochia cea mai frumoasă în borangic subțire și-i potrivesc pe cap turbanul, puțin adus pe ochi. Dar nu, Mariei nu-i place turbanul, că-l mai purtase și data trecută când fusese la Curte. Să i se aducă căciulița de zibelină. În fața oglinzii și-o potrive singură, trasă mai pe ceafa, după cum se purta, și cu șnurul de mătăsă spânzurând într-o parte. Gata. Fata Dudescului, în caretă trasă de patru roibi, cu vizitiul pe capră și cu arnăutul și țiganca în picioare la spate, porni pe podul Caliței, peste gârlă, la Curtea Veche, să se închine Doamnei.

Din turnul palatului un ceauș bașa, anume orânduie pentru treaba aceasta, tocmai striga cu glasul său puternic, că ceasul este unu după miezul zilei.

*

Doamna Mărioara a lui Vodă Nicolae Mavrogheni era fiica bogatului bancher Scanavi din Constantinopol, o greacă încă tânără, de vreo 30 de ani, puțin cam durdu-lie, dar frumușică și deșteaptă.

Dar cine era străina de neam mare ce venea să i se închine? Și ce voia ea?

Lady Elisabeth Craven, născută în 1750, era fata con-telui Berkely, unul dintre marii aristocrați ai Angliei. Măritată la vârsta de 17 ani cu lordul Craven, care o pă-răsise după ce-i făcuse șapte copii, ea se despărți de el, începând să cutreiere lumea pentru a-și uita necazurile. Astfel ajunsese, după multă cale, pe malurile Bosforului, unde de altfel văzuse, nu de mult și din întâmplare, alaiul lui Mavrogheni, când ieșea din Serai pentru a merge la patriarhia din Fanar, să fie uns Domn al Țării Româ-nești. Întorcându-se acum în Occidentul Europei, trecu prin București, cerând lui Vodă să fie primită de el și de Doamna, căci lady Craven era curioasă, voia să vadă și să știe cât mai multe, ca orice englezoaică ce se respectă.

O celebritate europeană n-a fost lady Craven, însă a fost o femeie frumoasă — de la care ne-a rămas un adorabil portret din penelul lui Reynold — fină și deș-teaptă. Mai târziu, scurtă vreme după trecerea ei prin București, ea se mărită a doua oară cu markgraful Ale-xandru din Anspach, nepotul lui Frederic cel Mare, cel care-și vânduse principatul statului prusian. Călătoriile ei le-a descris cu vioiciune și haz, într-o cărticică apărută la Londra, și Curtea lui Mavrogheni este arătată cu atâta farmec încât, în rândurile ce urmează, vom da uneori cu-vântul acestei lady călătoare.

După ce a fost dusă la curte într-o caretă aurită, veche, după credința ei *de la facerea lumii*, ea fu primită

de Vodă întâi, care-o ospăta cu tradiționala dulceață și cafea. La auzul zgomotoasei meterhanele turcești, ea, care era obișnuită cu gingașele menuete și pavane occidentale, fu cuprinsă întâi de o spaimă îngrozitoare, și apoi de-un râs, de nu-l mai putea potoli. Liniștindu-se în sfârșit, după câteva cuvinte de politeță ce i le spuse Vodă (prin tâlmăciu), englezoaica fu condusă în apartamentele Doamnei.

Principesa era așezată turcește pe divan, cu trei dintre Domnițele ei lângă ea, fete între 9 și 11 ani.¹ *Mărioara Doamna e o femeie frumoasă, care seamănă destul de bine cu ducesa de Gordon. Are 30 de ani, trăsăturile feței ei sunt foarte plăcute, pielea e albă și părul bălai. E puțin grăsulie, dar e într-a șasea lună, după alte șapte faceri.*

Pentru a-mi da o dovadă de respectul ce-mi poartă, Vodă (care intrase cu ea la nevastă-sa) a îngăduit secretarului meu să intre și el în harem, așezându-l chiar lângă el.

Erau acolo în odaie vreo 20 de femei: una dintre ele, în loc de turban, avea pe cap o căciuliță de zibelină adusă pe ceafă. Căciula aceasta îmi plăcu foarte mult. Principesa îmi spuse că este fata unui boier din București, îmbrăcată după moda muntenească.

Maria Dudeasca avusese deci dreptate, când se gătise în fața oglinzii, să-și scoată din cap turbanul adus pe ochi și să-și puie căciula lăsată pe ceafă, căci astfel, mai mult decât celelalte, atrăsese ea atenția Elisabetei Craven — făcându-ne astfel și pe noi să cunoaștem mici amănunte de *toaletă* femeiască de pe vremea lui Vodă Mavrogheni

---

¹ Acestea au fost mai târziu: Smaranda, Doamna lui Scarlat Vodă Callimachi, și Domnițele Ralu Suțo și Sultana Mano. Nicolae Vodă Mavrogheni a mai avut trei fete și trei băieți, în total nouă copii. Dar niciunul dintre fii n-a lăsat posteritate. Toți Mavroghenii de mai târziu s-au tras din Dumitru, fratele lui Nicolae Vodă.

și înfățișându-ne și pe copila Dudescului sub o înfățișare plăcută, după cum îndată vom vedea.

După cum li-e felul femeilor din Orient — urmează mai departe lady Craven — principesa îmi puse o sumedenie de întrebări: dacă sunt măritată, câți copii am, de ce călătoresc, dacă sunt îmbrăcată după moda franceză sau după cea engleză... Îmi spuse că ar dori să rămân în București un an de zile. Prințul îmi spuse și el același lucru, dar i-am încredințat pe amândoi că nu voi rămâne în capitala lor mai mult de 24 de ore. M-au poftit atunci să iau cina cu ei. Am primit, rugându-i să mă lase totuși să mă duc întâi pe acasă pentru a scrie câteva scrisori. Când m-am urcat în trăsură, secretarul mi-a spus că primise poruncă să-mi arate un frumos parc englezesc al unui boier bătrân. Merserăm deci întâi acolo și văzui o grădiniță cam cum o au preoții noștri la țară.

Ooh! Țsta era parcul Dudescului? O grădină de preot de țară? Ce mi-e și cu teoria relativității! S-o fi așteptat lady Craven să vadă un fel de Hyde Park. Pentru București însă, bun cum era! Mai ales că în grădinița aceea s-a întâmplat un lucru simpatic de tot.

Stăpânul acestei grădini — ne asigură doamna contesă, căreia nu se poate să nu i se fi spus că și Dudescu era un domn conte, deși ea nu catadisește s-o mai spuie — stăpânul acestei grădini are o înfățișare foarte venerabilă. Poartă o barbă mare, albă ca zăpada, și este îmbrăcat cu un antereu lung de mătasă. Îl țineau doi feciori de subsiori, fiindcă umbla foarte anevoie. Mi-a dat fructe din grădina lui și tocmai când eram gata să plec, mă întâlui în poartă cu fata cu căciulită de zibelină, pe care o mai văzusem la palat. Ea fu atât de încântată să mă întâlnească în casa tatălui ei, încât îmi sări de gât să mă sărute, mă ținea strânsă în brațe și mă înăbușea desmierdându-mă. Cu mare greutate m-am putut desface de ea. Numele acestui bătrân este banul Dudescul, unul dintre cei dintâi boieri din Țara Românească.

Jupâneasa Anița nu era acolo, fiindcă zăcea bolnavă în iatacul ei. Patru ani mai târziu ea va și muri, în 1790.¹ Dar, până să ne întoarcem la Dudești, să mergem întâi cu englezoaica la masa lui Vodă și s-o petrecem a doua zi până la graniță.

Mavrogheni a fost cel din urmă voievod muntean care a locuit la Curtea Veche. Dărăpănată de pe atunci, cum a sosit Domn la București, a poruncit să fie reparată *că este și rușine a fi ea în mijlocul orașului surpată, de nu are Măria Sa unde să șadă.*²

Acolo, deci, între străvechile ziduri ale acelei Curți, în care trăiseră și Vlad Dracul, și Vlad Țepeș, și Neagoe Basarab, în care intrase ca învingător Ștefan al Moldovei, în care se iubiseră Șerban Vodă Cantacuzino și Anastasia Doamna Ducăi și în care fusese arestat, nu de prea multă vreme, Nicolae Mavrocordat de către generalul Stainville, acolo fu ospătată lady Elisabeth Craven de Vodă Nicolae Mavrogheni și de Doamna sa Mărioara.

Masa fu servită mult mai europenește decât aș fi crezut, căci nu mă așteptam să găsesc o masă pe picioare, nici scaune împrejur. Prințul se așeză în capătul mesei, Doamna la dreapta și eu la stânga lui. Mai multe jupânese mâncară cu noi. Argintăria era englezească (solnițele și altele). Erau mai ales patru candelabre de toată frumusețea, împodobite cu flori de rubine și smaragde. În timpul mesei a început iar să cânte nesuferita cea de muzică turcească, care însă din fericire era din când în când înlocuită cu cea a lăutarilor țigani, ale căror duioase acorduri ar fi îmbiat la joc pe omul cel mai greoi. Văzând Vodă cât de mult îmi place muzica aceasta, porunci ca tariful de lăutari să cânte mai des decât

¹ N. Iorga, *Scrisori de boieri și negustori olteni și munteni*.

² Dionisie Ecleziarhul în Papiu Ilarian, *Tesaur de monumente istorice*, II, p. 168. C. Gane, *Trecute vieți...*, vol. II, pp. 155-204 (ed. I).

meterhaneaua... După masă, trecurăm în altă odaie, în care însă Vodă cu boierii se așezară într-o parte, iar Doamna, cu mine și cu celelalte cucoane, într-altă parte. Vorbii mai mult cu prințesa, care credea că glumesc când îi spuneam că la noi femeile învață a citi, a scrie și a dansa. I-am mai spus și altele multe, dar nu credea nimic din ce-i spuneam.

A doua zi, străina de neam mare părăsi Bucureștii, mergând, prin munții noștri care o încântară, la Sibiu, unde fu găzduită în casa guvernatorului, baronul von Bukow. Luând mesele cu el și cu contele ungur Witzai, a cărui nevestă era o Esterhazy, viitoarea margrafină de Anspach se găsea în sfârșit între *ai ei*, mulțumită de a se afla din nou în *Occident*... deși mărturisește cu sinceritate că *nicăieri n-am fost mai bine primită ca la București*.

*

Căciulița de zibelină a Mariei Dudescu ne ispitește a arunca o privire asupra felului femeilor de a se îmbrăca în timpul domniei lui Vodă Mavrogheni (1786-1790) sau și scurt timp înainte și după el.

Mai întâi despre Doamna Mărioara ea însăși știm că, cu vreo doi-trei ani înainte de a veni la București, pe când era mare dragomăneasă la Constantinopol, a fost văzută o dată de cineva plimbându-și corpolența pe malul mării la Therapia.¹ *Era foarte gătită și țințoșă. O întovărășeau câteva slujnice, din care una mergea înainte, legănând în fața ei o pană de păun pentru a alunga muștele de pe obrazul ei, care strălucea ca o pictură lustruită, iar alta umbla la spate, ținând coada rochiei sale spre a o împiedica să măture cu ea praful de pe stradă.* Prin urmare Doamna se vopsea,

---

¹Thomas Hope, *Anastase ou les mémoires d'un grec*, traduit de l'anglais. Paris, 1844. — C. Gane, *Trecute vieți...*, vol. II, p. 164 (ed. I).

deși i se păruse Elisabetei Craven că avea o piele foarte albă, și purta rochie cu *trenă*, ziua în amiaza mare.

La noi în țară se îmbrăcau femeile și ele după moda de la Constantinopol, importată de fanariotele care dădeau la București și la Iași *tonul*. Dar mai schimbau jupâneșele noastre moda aceasta, fie după gustul lor, fie după o rămășiță de datină românească care nu se pierduse încă cu totul.

Boierul Stan Jianul scria în 1790 din București la țară: *Să deschideți lada cea de chiparos și să scoateți o jubea mohorâtă, cu verigi de fie, ce este cu nurcă, și o rochie asemenea cu antereul ei. Giubeaua Ilincăi este cu jder și rochia este fără mâneci, iar a Zoîței este cu nurcă și rochie cu antereu la ea. Și un beneș al lui Gbiță de postav să trimiteti — numai să puneți între ele scânduri subțirele, ca să nu se sfarme.*

O jupâneasă cerea unui negustor din Sibiu, în 1787, *postav verde tăiat cu colțuri, să se puie pe marginea unei piei. Și vâpsea să-mi trimiteti, de cea care să nu mânjească hainele. Și o piele de urs fiindcă, precum zic, piele de urs voiu să pun pe pat în loc de mindir, iar pieile de capră voiu să le fac în loc de perine.*

Se purtau mult *batistele*, adică ce-am numi noi azi *fularele*. *Știrboaică*, cum i se zicea acestei Dumitrana Știrbei stolniceasa, fata Strâmbeanului și bunica lui Barbu Vodă Știrbei,¹ era una dintre bunele cliente și chiar prietenă a lui Constantin Hagi Popp olteanul, mare negustor la Sibiu. În 1782 îi cerea *două batiste frumoase de cele ce poartă jupâneșele la piept, dar să nu fie albe, să fie lucru mai nou*. În 1785, voia *o basma de horbotă albă de gât. Să fie mare, de cele cum poartă coana Păunica* (nevasta lui Hagi Popp).

Și *papuci* voia Știrboaică și mai ales *mănuși*. Acestea erau foarte căutate. În 1780 îi trebuiau *două perechi de mănuși de piele, una albă, alta albastră, numai să fie mai*

¹ O vară a Aniței Dudescu.

micușoare, fiindcă îi era și mânușica mică. Iar 16 ani mai târziu, când era acum puțin tomnatică, în 1796, ea mai cerea *mănuși albe de mătase*, fiindcă așa o fi fost moda atunci. Și pe vorniceasa lui Ștefan Prâșcoveanu o aflăm cumpărând mănuși.

Când era mai tânără, Dumitrana Știrbei avea și nevoi mai multe. În 1778 cerea de la Sibiu *o blană de gușă de vulpe de mosc, două perechi de nasturi mari de aur și o pereche de nasturi cu rubine în vârful*. În 1780 îi trebuia *o salbă de galbeni mari și mărgăritari, ori unde se vor găsi, numai să fie alb curat*. În 1784 vrea *apă de obraz, din cea care a ieșit acuma*, care să-i fie adusă de la Beciu (Viena). Ce rafinement!... Și *un ceasornic bun de purtat în sân, englezesc*. Prin urmare jupănesele aceste, care nu știau să citească și să scrie, știau totuși că este pe lume o țară pe care o cheamă Anglia, din care se aduceau mărfuri căutate, fie indigene, fie de pe atunci *made in Germany* — asta nu putem ști noi. Iar când o văzură pe lady Craven, poate și Știrboanca, la Curtea Mavroghenei, s-o fi uitat la ea cu multă băgare de seamă pentru a vedea cum arată femeile băștinașe din țara de unde le vin ceasornicele ce purtau ele în sân! Și să te mai miri că avea Dudescul un parc englezesc!

D-apoi cățeii! Mă rog, le plăceau jupăneselor, și chiar boierilor, câinii cei mici. Știrboanca se văita lui Popp că *i-a murit Milord cățelul. Mare petrecere făceam cu el* — scria Dumitrana Știrbei — *și te rog să-mi afli altul, frumușel*. Iar ginerele ei Constantin Gianoglu clucerul — tot în același an 1784 — era încă mult mai pretențios. El scria lui Popp la Sibiu să-i trimită un câine, care *foarte să fie mic, încât să nu fie în toată Europa mai mic decât acela. Să fie și flocos, cu părul slobozit și moale, fie și cățea!*¹

¹ N. Iorga, *Scrisori de boieri și negustori olteni și munteni*. Vezi și capitolul următor.

Dar văd că trecui de la căciuliță la cățel. Să ne întoarcem la Dudești.

*

În anul acela 1784, când se cerea de la Sibiu apă de obraz, ceasornice englezești și căței pitici, își măritase Nicolae Dudescu pe fiică-sa Elena cu *Conu Ghiță Benjescu* cel ce purta beneș de postav. *La Paști va să meargă dumnealui la București să facă nunta* — scria Zamfir Hagi Gheorghe, fiul lui Hagi Popp unui prieten.¹ Nunta clucerului Gheorghe Benjescu cu Elena Dudescu se făcu în april (s-au despărțit după vreo câțiva ani) și în august plecă bătrânul ban Neculai la Sfântul Munte Athos, după cum mai sus am arătat. Șetrarul Gheorghe Jianu scria atunci lui Popp la Sibiu (10 august 1784): *Astăzi luarăm înștiințare că dumnealui banul Dudescul a plecat din București la sfintele mănăstiri pentru închinăciune. Poftesc pe dumneata să-mi cumperi trei butelci vin de Tocai și patru de mușcat... și rasol de Breslau!*²

În 1785, banul se întoarce acasă, cu sufletul curat, dar cu picioarele bolnave, de-l țineau slujitorii de subțiori când se plimba prin parcul său — în 1786 fiică-sa Maria se gătea cu căciuliță de zibelină pentru a place Elisabetei Craven — și în 1788 sau 1789, nu știm cu siguranță când, ea se mărită cu vel logofătul Scarlat Ghica, nepot de frate lui Grigore Vodă al Moldovei, decapitatul din 1777.

Despre viața Mariei de când s-a măritat nu mai știm mare lucru. Soțul ei vel postelnicul avea casă pe Podul Șerban Vodă *dinspre partea de jos a Curții Domnești*³, pe lângă palatul Brâncoveanului deci — și avea și pecete cu

¹ N. Iorga, *Scrisori de boieri și negustori olteni și munteni*.

² N. Iorga, *Scrisori de boieri și negustori olteni și munteni*.

³ Ionnescu-Gion, *Istoria Bucureștilor* (1899).

stemă, un leu privind într-o oglindă.¹ Se zice despre jupâneasa Maria, o fi, n-o fi adevărat, nu putem ști, dar spunem și noi mai departe ce s-aude din bătrâni, că foarte era speriată de boieria ei. Ducească și Ghiculească, fată de conte (care s-ar fi înrudit prin nu știu cine cu nu știu ce ramură a Habsburgilor), cumnată de voievod (când va ajunge peste 30 de ani, Grigore Ghica, fratele lui Scarlat, domn al Munteniei), coana Maria ar fi spus o dată, bătrână fiind: *Când mă gândesc la ighemonicul neamului meu, mă apucă stenahoria... aduceți penele de curcan să-mi faceți vânt că amețesc!*

În tot cazul, un lucru vrednic știm c-a făcut Maria Ghica băneasa: o sumedenie de copii! Unul dintre ei, Dumitru, mare ban și el, însurat cu Maria Câmpineanu, a fost tatăl marelui om de stat, patriot, financiar și scriitor din cei mai buni, Ion Ghica, fostul bei de Samos. *Scrisorile sale către Vasile Alexandri, Amintirile din probegie și Convorbirile economice* sunt mărgăritare din cele albe, cum spuneau bătrânii... pe care firește că prea puțini le cunosc astăzi fiindcă... *cei cu sufletul mărit, căci au văzut idei* nu vor să lase neamul acesta să trăiască și să propășească după cum îi este firea și menirea, căci are doar altcineva grijă de... viitorul lui!

---

¹N. Iorga, *Scrisori de boieri și negustori olteni și munteni*, p. 16.